

Kunnan on turvallisempaa ostaa palveluita omistamaltaan yhtiöltä kuin vapailta markkinoilta

Kunnan kannattaa ensisijaisesti tuottaa palvelut omana työnä. Toiseksi paras vaihtoehto on siirtää palvelut yhtiöön, jonka kunta omistaa itse. Tätä kutsutaan yhtiöittämiseksi.

Yhtiöittämisellä tarkoitetaan sitä, että kunta perustaa osakeyhtiön, joka vastaa jostain kaupungin palvelusta.

Yhtiöittäminen on henkilökunnalle ja kuntien asukkaille parempi vaihtoehto kuin palveluiden ulkoistaminen vapaille markkinoille. Kuntien osakeyhtiöt pääsevät Avainta ry:n jäseniksi ja työntekijöihin voidaan silloin soveltaa Avainnan työehtosopimuksia. Työehdot eivät juurikaan muutu. Kun yhtiöt liittyvät Kevan jäseniksi, myös eläke-edut pysyvät ennallaan.

Kunnan omistama osakeyhtiö on oikeudellisesti oma yksikkönsä eli se ei enää ole osa julkista sektoria. Kun palvelu yhtiöitetään, työntekijät siirtyvät kunnan palveluksesta yrityksen työntekijöiksi. Yhtiöittäminen tarkoittaa aina työehtosopimuksen vaihtumista, koska osakeyhtiöihin ei voida soveltaa kunnallisia työehtosopimuksia.

Kunnat voivat yhtiöittää palveluita vapaaehtoisesti. Toisinaan yhtiöittäminen on lain mukaan pakollista. Kuntien pitää siirtää yhtiöiden hoidettavaksi palvelut, joista yksityiset yritykset kilpailevat samankaltaisessa asemassa kuntien kanssa.

Turvalliset in house-yhtiöt

Yhtiöittäminen edut tulevat parhaiten esiin, kun kunnan omistama yhtiö on niin kutsuttu in house -yhtiö. Silloin kunta voi hankkia palveluita suoraan omistamaltaan yhtiöltä eikä palvelusopimusta tarvitse kilpailuttaa. Kilpailutuksiin pääsevät mukaan myös kansainväliset jättiyritykset, jotka eivät juuri maksa veroja Suomeen.

In house -yhtiö tarkoittaa yritystä, jonka kunta omistaa kokonaan. In house yhtiö saa myydä palveluistaan korkeintaan 5 % muille ostajille kuin omistajilleen. Palveluita saa myydä korkeintaan 500 000 euron edestä vuodessa. Omistajan eli kunnan pitää myös pystyä käyttämään määräysvaltaa yhtiössä eli päättämään sen asioista.

Vesa Vesterisen tutkimus [Kunnat ja yhtiöittäminen vuodelta 2006](#).

Kunnalliset in house-yhtiöt ja sote-uudistus

Maakunnallinen in house -yhtiö voi olla toimiva ja tehokas vaihtoehto esimerkiksi silloin, kun ateria-, siivous- tai kiinteistöhuoltopalveluita tuotetaan yhtä kuntaa suuremmalla alueella. Suurempi yhtiö pystyy on pientä tehokkaampi ja palvelujen kustannukset laskevat.

In house -yhtiö on kunnille yksityistä palveluntuottajaa parempi vaihtoehto. In house -yhtiön avulla kunnat voivat paremmin valvoa palvelun laatua ja pitää kiinni huoltovarmuudesta.

Valmisteilla oleva sote-uudistus saattaa hankaloittaa kunnallisten in house-yhtiöiden asemaa. Hyvinvointialueet eivät voi enää ostaa palveluita suoraan kunnan omistamalta in house -yhtiöltä, kun sote-palvelut siirtyvät pois kunnista. Siksi kuntien, sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirein kannattaa selvittää, voisivatko ne yhdessä muodostaa maakunnallisia in house -yhtiöitä.